

KÜBA

ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel
Müdürlüğü

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM	4
3. DIŞ TİCARET	6
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	11
5. TÜRKİYE ile TİCARET	17
EKLER:.....	21

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

RESMİ ADI	Küba Cumhuriyeti
BAŞKENTİ	Havana
YÖNETİM BİÇİMİ	Komünizm
DEVLET BAŞKANI	Miguel Díaz-Canel Bermúdez
BAŞBAKAN	Manuel Marrero Cruz
RESMİ DİL	İspanyolca
DİN	%59 Katolik, %23 Ateist, %12 Santeria, %5 Protestan, %0,1 Müslüman
YÜZÖLÇÜMÜ	109.880 km ²
NÜFUS	11,1 milyon (2023 tahmini)
YAŞ ORTALAMASI	40,4 yaş
ETNİK YAPI	Beyaz %64,1, Melez %26,6, Siyah %9,3
PARA BİRİMİ	Küba Pezосу (CUB)
ÜYESİ OLDUĞU BAŞLICA ULUSLARARASI KURULUŞLAR	FAO, G-77, IFAD, IHO, ILO, IMO, Interpol, BM, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, Union Latina, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (NGOs), WHO, WIPO, WMO, WTO

Coğrafi Konum

Yengeç Dönencesi'nin hemen başında ve Meksika Körfezi'nin girişinde yer alır. Aynı adı taşıyan asıl büyük adanın yanı sıra 1.600'den fazla ada ve adacığı kapsar. En yakın komşusu olan Haiti'ye 77, Bahamalar'a 140, Jamaika'ya 146, Amerika Birleşik Devletleri'ne 180, Meksika'ya 210 ve Cayman Adaları'na 240 km uzaklıktadır. Ülkenin ikinci büyük adası Juventud adasıdır. En yüksek noktası Turquino Doruğu'dur (2.005 m). Toplam kara yüzölçümü 110.000 km²'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 26 °C'dir. İki mevsimle belirlenen yarı tropikal bir iklime sahiptir. Eylül - Ekim ayları arasında görülen kasırgalar bazen büyük yıkımlara yol açmaktadır. Kıyılarının toplam uzunluğu 3.735 km olup, Guantanamo Koyu'ndaki Amerika Birleşik Devletleri deniz üssüyle 29 km'lik kara sınırı vardır.

Siyasi ve İdari Yapı

1492 yılında Kristof Kolomb tarafından keşfedilen Küba, İspanya'nın Amerika kıtasındaki ilk yerleşim merkezi olma özelliğini taşır. İspanyol Vali Diego Velasquez, Havana şehrini 1519 yılında adanın başkenti ilan etmiştir. 1762 yılında İngilizler tarafından ele geçirilen ada, Florida'nın karşılığında bir yıl sonra yeniden İspanya'ya iade edilmiştir. Küba Devrim Partisi'nin kurucusu Jose Marti'nin öncülüğünde 1895 yılında İspanyollara karşı bağımsızlık savaşı başlatılmıştır. "Maine" isimli ABD askeri gemisinin 1898 yılında Havana Limanı'nda batırılması üzerine, ABD İspanya'ya savaş ilan etmiş ve sonuç olarak savaşta galip gelmiştir. İspanya, 1898 yılında imzalanan Paris Antlaşmasıyla 400 yıl sonra Küba üzerindeki haklarından feragat etmiştir.

Küba Anayasası 1901 yılında kabul edilmiş; Thomas Estrada Palma, 1902 yılında Cumhurbaşkanlığına atanmış; bu gelişmeleri müteakiben, ABD, Küba'nın bağımsızlığını kabul etmiştir.

Guantanamo Körfezinde 1898'de kurulan ve 116 km² alana sahip Guantanamo üssü arazisi, Küba Devlet Başkanı Palma tarafından, 23 Şubat 1903 tarihinde ABD'ye kiralanmıştır. Küba ve ABD arasında 1934 yılında imzalanan Avery Porco Anlaşması, iki ülkenin ortak rızası ile feshedilmediği sürece, Anlaşmanın yürürlükte kalması hükme bağlanmış ve yıllık kirası 2000 ABD altını olan kirayı 4.085 ABD Dolarına çevirmiştir.

1900-1958 yılları arasındaki dönem, demokrasi ve diktatörlüğün birbirini izlediği dönemdir. 1952 yılında yapılan darbeyle iktidarı ele geçiren Fulgencio Batista, 1 Ocak 1959 tarihinde Fidel Castro tarafından yine ihtilalle devrilmiştir. ABD'nin öncülüğünde 1961 yılında gerçekleştirilen Domuzlar Körfezi çıkarması harekâtı başarısız olmuştur. Castro, işbu çıkartmayı takiben, Küba'da Komünizm rejimini resmen ilan etmiştir. Ülkede, her yıl 1 Ocak "Devrim Günü" olarak kutlanmaktadır.

Bilindiği üzere, Küba'nın devlet rejimi Komünizm olup, ülkedeki tek siyasi parti Küba Komünist Partisi (KKP)'dir. Partinin I. Sekreterliğini Raul Castro; aynı zamanda Devlet Konseyi ve Bakanlar Konseyi Başkanlığı ve Devlet Başkanlığı görevini ise Miguel Díaz-Canel Bermúdez yürütmektedir. KKP dışında siyasi partinin bulunmadığı ülkede muhalefet bulunmamakta ve çok partili seçimler yapılmamaktadır. Küba'da 19 Nisan 2018 tarihinde yapılan Devlet Başkanlığı seçimlerini Küba Komünist Partisi tarafından tek aday olarak gösterilen Devlet Başkanı eski Birinci Yardımcısı Miguel Mario Diaz-Canel kazanmıştır. Raul Castro seçimlerde aday olmamıştır.

Raul Castro, KKP Genel Sekreterliği görevini 2021 yılına kadar sürdürecektir ve Silahlı Kuvvetlerin başında olmaya devam edecektir. Ayrıca, yeni Devlet Konseyi'nde yer alamayan diğer Devrim öncülerinin de Parti yönetimindeki görevlerini sürdürmeleri beklenmektedir. Küba Anayasası, KKP'yi devletin en üstün organı olarak tanımladığından, Raul Castro 2021 yılında yapılacak 8. Kongre'ye kadar KKP I. Sekreteri (ve Ordu Başkomutanı) unvanını koruyacaktır.

Nüfus ve İstihdam

Küba'nın nüfusu 11,1 milyon olup; oldukça karmaşık bir yapı gösteren nüfusu, geçmiş yüzyıllarda adaya değişik etnik toplulukların yerleşmesinin ürünüdür. Kolomb öncesi dönemde sayıları 80-100 bin arası olan ada yerlilerinden, günümüzde yalnızca adanın doğu ucunda yaşayan birkaç aile kalmıştır. Küba nüfusunun % 51'i Mulattolar (Avrupalı ve Afrikalıların karışımı), % 37'si beyazlar, % 11'i siyahlar ve % 1'i de Çin'lilerden oluşmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülkenin en gelişmiş sektörleri turizm, tarım (özellikle şeker) ve madenciliktir (özellikle nikel). Küba, Dünya'nın en büyük nikel üretici ve tedarikçisi olup; dünya nikel üretiminin % 6,4'nü, kobalt üretiminin de % 10 nu gerçekleştirmektedir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2018 ^a	2019 ^a	2020 ^b	2021 ^b	2022 ^b	2023 ^c	2024 ^c	2025 ^c
Nominal GSYİH (milyon \$)	100,050	103,428	107,352 ^a	22,717 ^a	25,317	27,042	28,631	30,430
Reel GSYİH artış oranı (%)	2.2	-0.2	-10.9 ^a	1.3 ^a	1.8	2.5	3.6	4.1
Kişi Başı GSYİH \$	13,900 ^b	14,150 ^b	12,780	13,600	14,850	15,870	16,750	17,800
Döviz kuru CUC: US \$	1.00	1.00	1.00	24.00	24.00	35.00	45.00	60.00
Tüketici Fiyat Enflasyonu (yılsonu; %)	5.3 ^a	5.7 ^a	18.8 ^a	194.5 ^a	96.8 ^a	23.1	11.7	5.9
Nüfus (milyon)	11.1	11.1	11.1	11.1	11.1	11.1	11.1	11.2

^a ^b EIU tahmini ^c EIU projeksiyonu

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Eylül 2023)

Küba ekonomisi sosyalist ilkelere dayanan devlet kontrollü bir planlı ekonomidir. Son yıllarda özel sektör yatırımları artmakla beraber üretim araçlarının büyük bir kısmı devlet tarafından işletilir. Küba, dünyanın önde gelen nikel ve kobalt üreticisi/tedarikçisi konumundadır. Ülkede iş gücünün % 21'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Şeker kamışı, tütün, turunçgiller, kahve ve pirinç önemli üretim ve ihracat kalemlerindedir. Özellikle nikel ve şeker fiyatlarındaki küresel düşüş ülkenin ihracat gelirini oldukça olumsuz etkilemiştir. Sosyalist rejimde özellikle önem verilen balıkçılık ve hayvancılık hala önemli üretim kalemleri arasında yer almaktadır. Ancak, ülkenin gıda ihtiyacının % 80'i ithalatla karşılanmaktadır. Diğer taraftan, Küba ilaç sektörü, 40'a yakın ülkeye 38 çeşit ilaç sağlamaktadır. Yabancı şirketler ancak Küba devlet şirketleriyle ortak şirketler kurarak ülkede yatırım yapabilmektedir. Küba'daki yabancı yatırımların %25'i İspanya, %15'i Venezuela, %14'ü Kanada ve %11'i İtalyan firmalarınca gerçekleştirilmektedir. Üretimin büyük bir kısmı hükümet kuruluşları tarafından gerçekleştirilmekte olup, çalışanların büyük bir kısmı devlet memuru statüsündedir. Ancak, son yıllarda Komünist Parti, özel sektör kuruluşlarını desteklemektedir. Küba hükümeti vatandaşları için malların büyük bir kısmının fiyatlarını belirlemekte ve gıda tüketimini de yiyecek karnesine bağlamaktadır.

1995 yılından itibaren ülkede dönüştürülebilir/çevrilebilir bir para birimi de kullanılmaktadır (*Convertible Peso:CUC*). **CUC**, resmi olarak sadece Küba içerisinde kullanılabilen ve turizm ve ithalat ödemeleri için kullanılan bir para birimidir. **Küba Pesosu (CUP) ise**, ücretler ve yerel mallar için kullanılmaktadır. Bu ikili para birimi, ekonominin işlem ve hacmini ölçmeyi zorlaştırmaktadır. 2004 yılı itibariyle ABD Doları ülke içinde tedavülden kaldırılmıştır.

Küba Cumhuriyeti Devleti'nde ekonominin parasal birliğe kavuşturulması fikri yıllarca en üst düzey yönetim çevrelerince bir politika olarak dile getirilmiştir. Küba İç Ticaret Bakan Yardımcısı Sn. Miriam Pérez'in, 2020 yılı Mart ayı başında yaptığı bir açıklamada; iki para birimin tek bir para birimine dönüştürülmesinin (CUP-konvertibl olmayan Küba pezosu ve CUC-konvertibl Küba pezosu), CUC biriminin tedavülden kaldırılması ve yerine CUP kullanılması uygulamasının en kısa sürede hayata geçirileceği ve söz konusu uygulamanın öncelikle pilot uygulama olarak 7000 den fazla devlet sektörüne ait restoran, bar ve lokallerde

de uygulanmaya başlanacağını ve giderek yaygınlaştırılacağını duyurmuştur. Ayrıca, Küba Dışişleri Bakanı Sn. Bruno Rodríguez Parrilla'nın sosyal medya ve resmi basına verdiği demeçlerinde, konu hakkında halka yeni parasal düzen sürecinin ülkede ekonomik ve sosyal modelin güncellenmesiyle daha iyi sonuçlar doğuracağına ilişkin güvence vermiştir

16-17 Aralık 2020 tarihlerinde Küba Komünist Partisi (KKP) Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Silahlı Kuvvetler Komutanı Raul Castro Ruz ile Devlet Başkanı Miguel Diaz-Canel'in katılımlarıyla gerçekleştirilen Küba Halkın Gücü Ulusal Parlamentosu'nun (ANPP) 9. Yasama Dönemi 6. olağan oturumunda CUC ve CUP para birimlerinin 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla birleştirilmesine karar verilmesinin ülkedeki parasal ve finansal düzen bağlamında önemli bir adım teşkil ettiği vurgulanmıştır.

1 Ocak 2021 tarihinde Küba basınında yer alan haberlerde daha önce Kübalı üst düzey yetkililer tarafından duyurulduğu üzere, parasal birleşme süreci ile birlikte temelde parasal konularda takas ikiliğinin ortadan kaldırılmasının, maaş ve emekli maaşlarının reformunu sağlanmasının, gereksiz ve karşılıksız aşırı sübvansiyonların ortadan kaldırılmasının hedeflendiği vurgulanmıştır. Küba Merkez Bankası'ndan sorumlu (BCC) Bakanı Marta Sabina Wilson González'ın 4 Ocak 2021 tarihinde medyaya yapılan açıklamalarında para biri Konvertibl Küba Pezосу-CUC'nun 6 ay içerisinde tümüyle tedavülden kaldırılacağı ve bu süre içerisinde tüm resmi döviz bürolarında (CADECA) ve devlet bankalarında geçmişte olduğu gibi 1 CUC=24 CUP oranında bozdurulabileceği ve aynı zamanda konvertibl yabancı paralar karşısında konvertibl olmayan Küba pezосу-CUP'nun artık konvertibl olacağını bildirmiştir.

3. DIŞ TİCARET

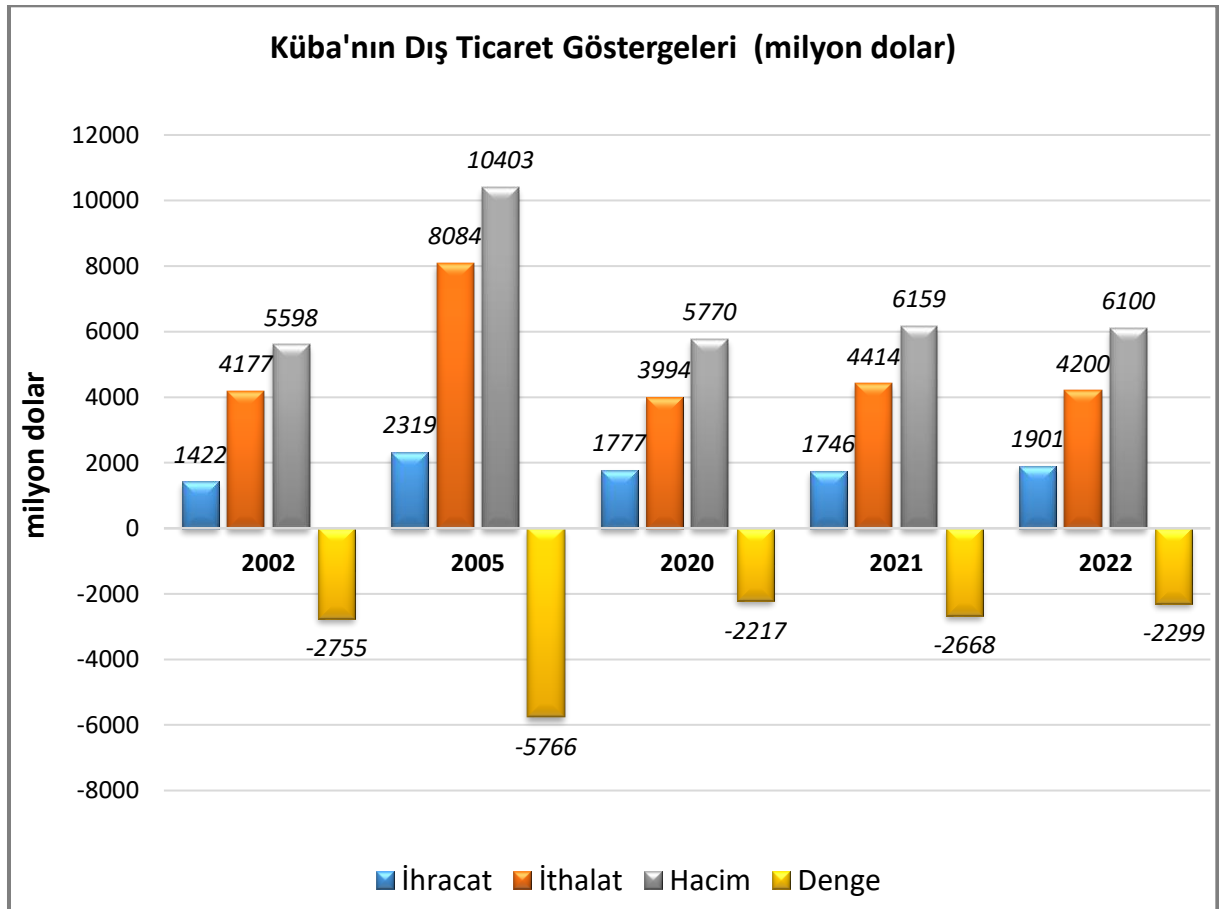
Genel Durum

Küba'nın 2020 yılında ihracatının 1,7 milyar dolar ithalatının 3,9 milyar dolar, 2021 yılında ihracatının 1,7 milyar dolar, ithalatının da 4,4 milyar dolar olduğu, 2022 yılında ise ihracatının 1,9 milyar dolar, ithalatının 4 milyar dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. (Trademap)

İhracatında başlıca ürünler tütün, pancar şekeri, nikel, etil alkol ve alkollü içkiler, çinko cevherleridir.

Küba ihracatının, % 38,9'unu Kanada'ya, % 24,1 ini Çin'e gerçekleştirmektedir. Küba'nın ihracatında diğer önemli pazarlar İspanya, Hollanda ve Portekiz'dir. Küba'nın ithalatında başlıca ülkeler İspanya (%19,4), Çin (%8,9), ABD (% 8,9), Panama (%7,1) ve Brezilya'dır (%6,9). Türkiye Küba'nın ithalatında %0,9 payla 17.sıradadır.

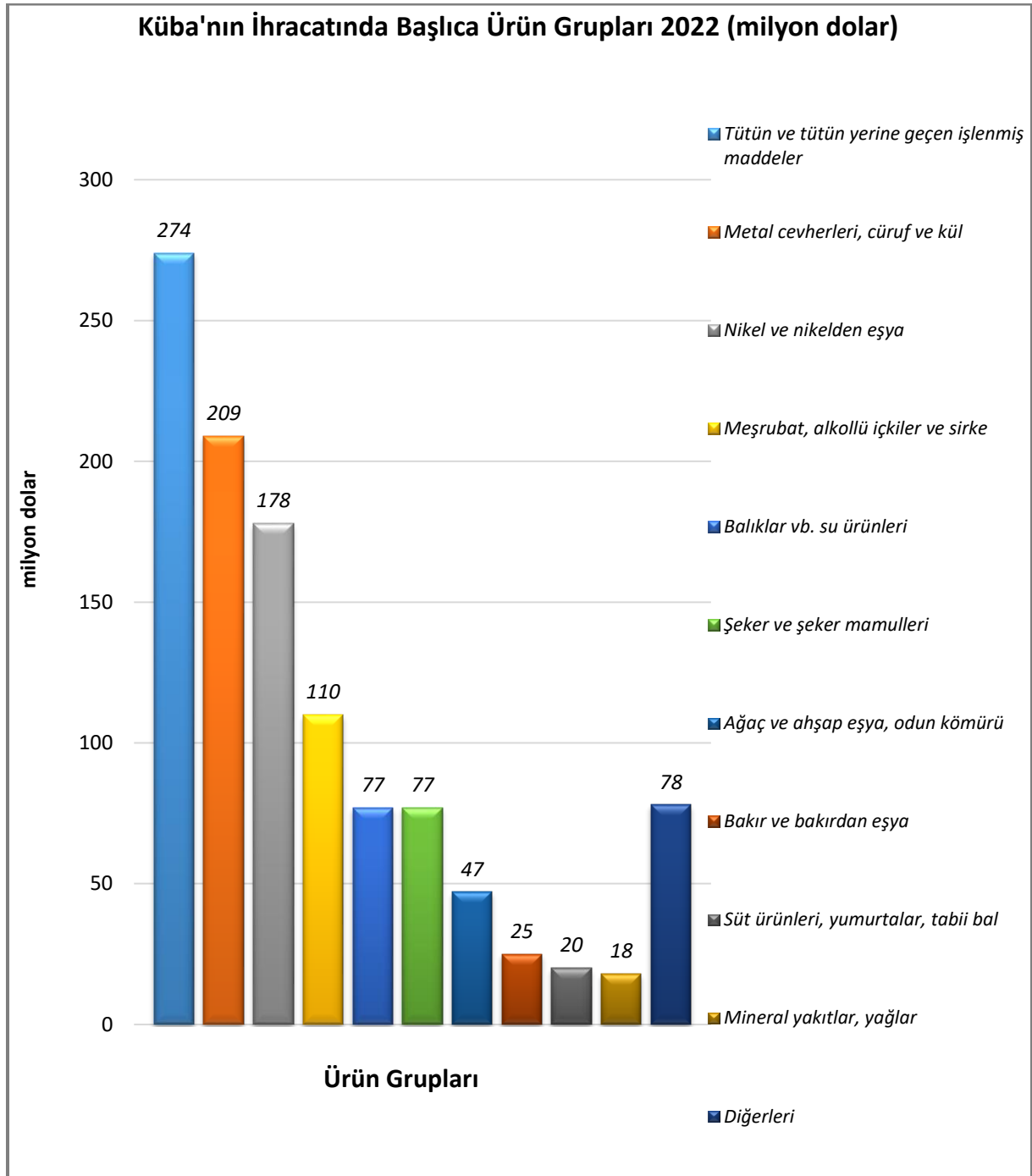
Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak:Trademap

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

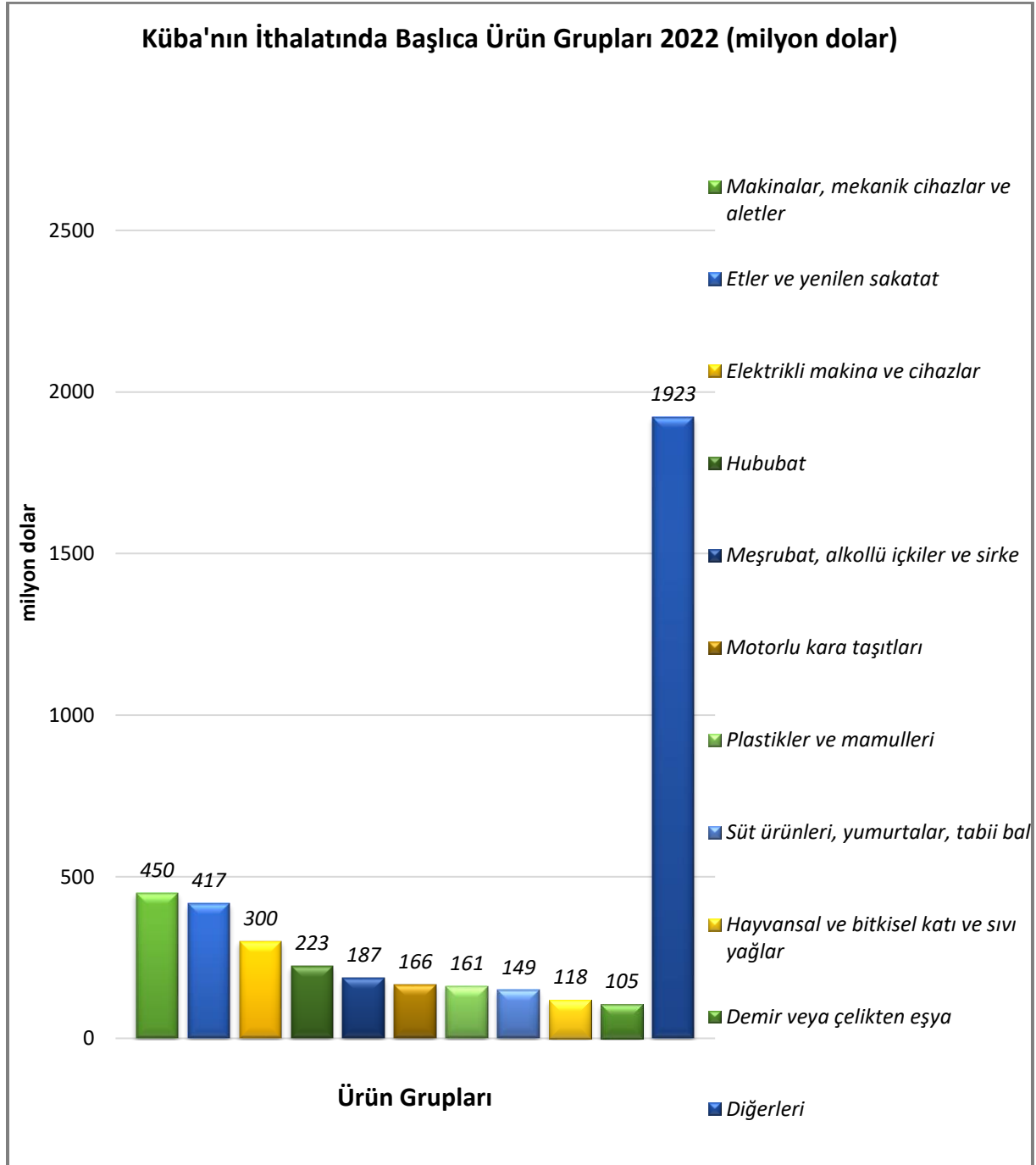
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

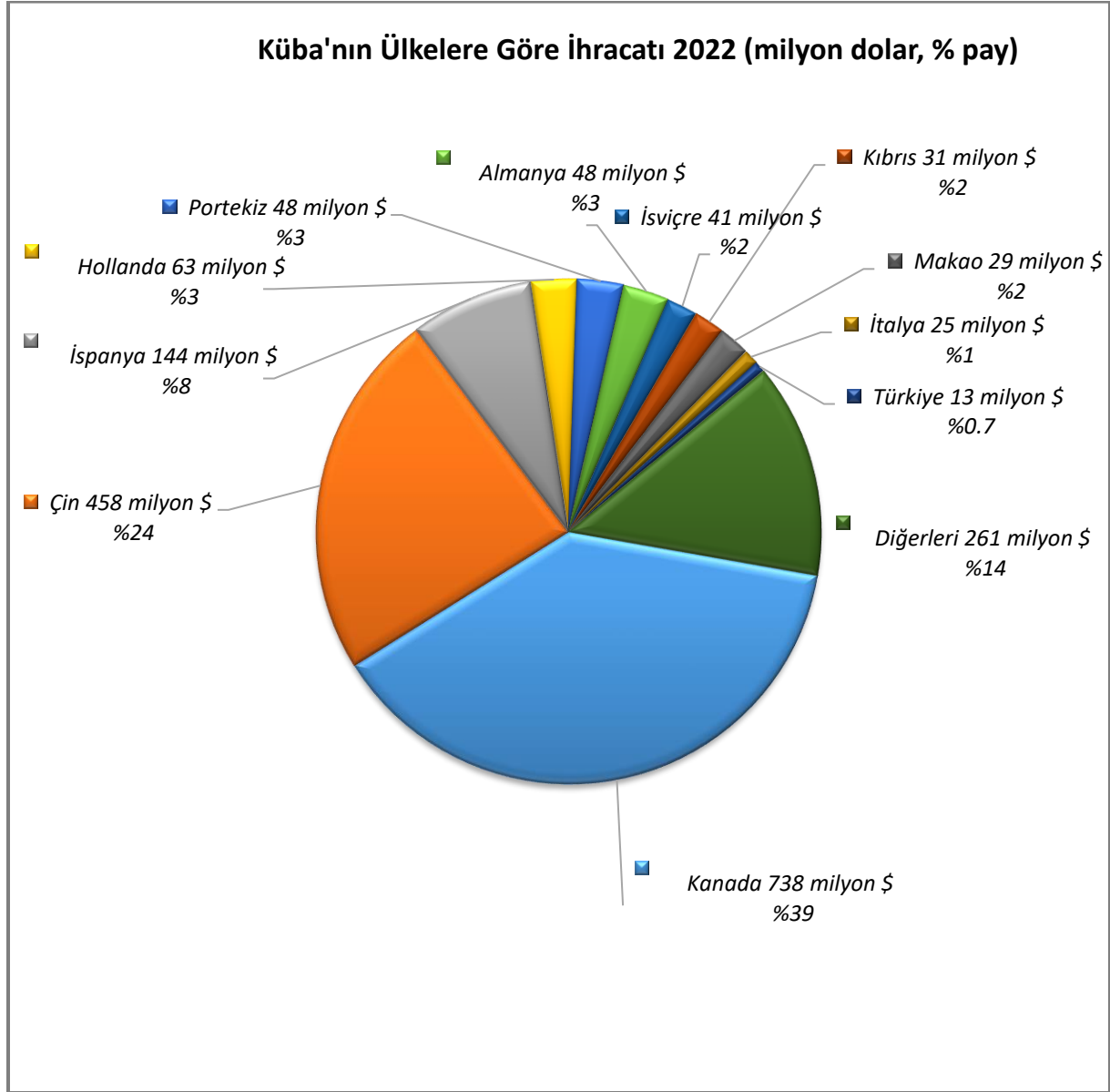

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

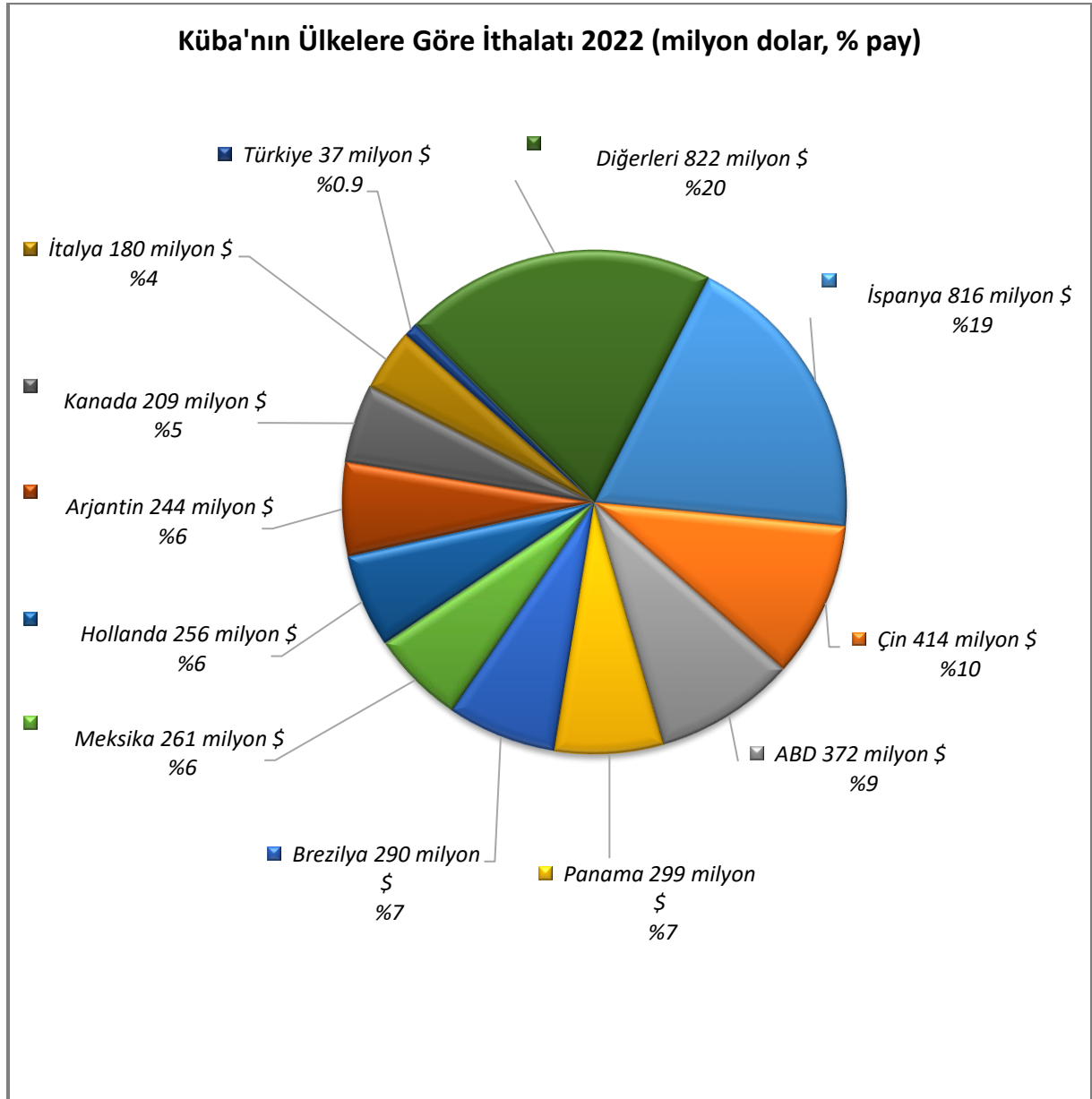
İhracat

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Küba’da Batılı şirketler ile ortak yatırım şeklinde faaliyette bulunmaya izin veren 50 Sayılı Yatırım Kanunu, 1982 yılından itibaren yürürlükte olup, 2011 yılında kabul edilmiş “Ekonomik ve Sosyal Politika Rehberi” çerçevesinde, ekonomi ve ticareti yeniden yapılandırmak ve daha fazla yabancı sermaye çekmek üzere adımlar atılmaktadır. Bu minvalde, kaydedilen en önemli gelişme; 28 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan, yeni yabancı yatırım mevzuatı olmuştur.

Turizm yatırımlarının toplam yatırımlar içinde % 68 paya sahip olduğu Küba’da; Minbas, Mintur, Micons, Minil, Minal, Minagri, Mintrans gibi devlet kurumlarının üretim konusunda yabancı yatırımcılarla iş birlikleri mevcuttur Küba’daki yabancı yatırımların ülkelere göre dağılımı ise şu şekildedir: İspanya (%25), Venezuela (%15), Kanada (%14), İtalya (%11) ve diğer ülkeler (%35). İspanya, turizm alanında yaptığı yatırımlar ile ülkedeki en büyük yatırımcı konumundadır.

Rejimi dolayısıyla Küba ekonomisi büyük oranda dışa kapalı, merkezi bir ekonomidir. Ayrıca, ABD’nin bu ülkeye yönelik uyguladığı mali, ekonomik ve ticari yaptırımlar sebebiyle uluslararası ticari bankaların çoğunun Küba’ya kredi işlemlerinin kolaylaştırılmasında ve para transferinde bulunulmasında olumsuz bir tutum takınmaları söz konusudur.

Venezuela’dan fon akışındaki düşüş ve emtia fiyatlarındaki düşüşle bağlantılı nikel ve şeker kamışı ihracatından kaynaklanan döviz gelirlerinin azalması, Küba ekonomisini daha da kırılgan bir yapıya sürüklemektedir. Küba, altyapı düzeni ve ihtiyaç alanları itibariyle çok çeşitli ve büyük çaplı yatırımlara gereksinim duyan bir ülke olma özelliğini sürdürmektedir.

İnşaat ve sermaye odaklı projeler %16,6 büyüme gösterirken, bu oran hedeflenen %25’lik artışın altında kalmıştır. Başlıca nedenler arasında kontratlar üzerinde anlaşma ve idare hususunda yaşanan gecikmeler, onaylanan projelerde yer alan eksiklikler, düşük üretim kapasitesi ve kalifiye işgücü yetersizliği olarak sayılabilir.

900 milyon ABD Doları değerindeki Mariel Limanı’nın Geliştirilmesi Projesi 2015 yılı itibariyle başlatılmıştır. Söz konusu proje ile bir ihracat işleme bölgesi kurulacak ve yüksek tonajlı konteyner yüklü gemilerin barınması mümkün olabilecektir. *(Mariel Limanı, ABD’ye en yakın liman olma özelliğine sahip olup, 1980 yılında Nisan-Eylül ayları arasında 125.000 Kübalı, bu limandan ABD’ye iltica etmiştir. Bu mülteci akını sırasında (Mariel Boatlift) birçok Kübalı okyanusta boğularak ölmüştür.)*

Küba’da mesken yetersizliği olmakla birlikte, özel sektöre imar yapım izni verilmemektedir.

Küba’da yabancı yatırım;

- %100 Yabancı sermayeli anonim şirket kuruluşu,
- % 51 Küba şirketi-% 49 Yabancı Yatırımcı veya
- Her iki tarafında kendi kimliğini muhafaza ettiği bir işbirliği antlaşması şeklinde olabilir.

Tüm durumlarda Kübalı ortak devlet bağlı firmalardan birisidir. Lisanslar belli bir süre için verilmiş olup; bu süre uzatılabilir veya iptal edilir.

Ortak yatırım konusunu inceleyen ve karar veren mercii “Dış Ticaret Bakanlığı’dır.”

Yeni bir yatırım projesinde, Küba Hükümeti için üç önemli husus vardır: Yabancı sermaye miktarı, yatırım yapılan sektörün ne ölçüde ihracatı artırıp, ithalatı azaltabilecek olması ve kullanılan teknoloji. Pratikte çok az sektör yabancı yatırımcıya açıktır.

YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

Yabancı Yatırımlara İlişkin Küba Mevzuatı

Küba’da Batılı şirketler ile ortak yatırım şeklinde faaliyette bulunmaya izin veren 50 Sayılı Yatırım Kanunu, 1982 yılından itibaren yürürlükte olup, 2011 yılında kabul edilmiş “Ekonomik ve Sosyal Politika Rehberi” çerçevesinde, ekonomi ve ticareti yeniden yapılandırmak ve daha fazla yabancı sermaye çekmek üzere adımlar atılmaktadır. Bu minvalde, kaydedilen en önemli gelişme; 28 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan, yabancı yatırım mevzuatı (2014/118 No’lu Dış Yatırımlar Kanunu)¹ olmuştur.

2020-2021 Küba İş Fırsatları Portfolyosu’nda yer alan bilgilere göre; yabancı yatırım mevzuatı 2014/118 No’lu Dış Yatırımlar Kanunu ile düzenlenmektedir. Yabancı yatırımların teşviki ve düzenlenmesine ilişkin diğer mevzuat bilgileri ise şunlardır; 325/2014 Sayılı Karar: “Yabancı Yatırım Yönetmeliği Bakanlar Kurulu Kanunu, Küba Merkez Bankası'nın (Banco Central de Cuba) 46/2014 ve 47/2014 sayılı Kararları, Maliye ve Fiyatlar Bakanlığı'nın (Ministry of Finances and Prices) 535/2014 sayılı Kararı, Ekonomi ve Planlama Bakanlığı'nın 920/2014 Sayılı Kararı, 7567 Sayılı Bakanlar Konseyi Anlaşması, “Yabancı Yatırımların Düzenlenmesi Kanunu” Yönetmeliğinde Bakanlar Kurulunun 347/2018 Sayılı Kararnamesi ile yapılan değişiklik, Dış Ticaret ve Yatırım Bakanlığı'nın 206/2018 ve No. 207/2018 sayılı Kararlarının kaldırılması ve yerine yürürlüğe giren 128/2014 ve No. 129/2014 Sayılı Karar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 14/2014 sayılı Kararının Kaldırılması ve yerine yürürlüğe giren 16/2018 sayılı Karardır.

Yine aynı sayfadaki bilgilere göre; Küba Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını (ÇVÖA) İspanya, Barbados, İtalya, Rusya, Portekiz, Katar, Lübnan, Çin, Vietnam, Avusturya, Ukrayna ve Venezuela ülkeleri ile imzalamıştır. Ülkemiz ile ÇVÖA'nın ilk tur müzakereleri 4-8 Şubat 2002 tarihlerinde Havana’da gerçekleştirilmiştir; Anlaşmanın bir bölümü üzerinde uzlaşma sağlanmıştır. Müteakip toplantılarda, uzlaşamayan konularla ilgili gelişme sağlanamamıştır. Konu 26-27 Şubat 2019 tarihlerinde Havana'da gerçekleştirilen Türkiye-Küba IV. Teknik İzleme Komitesi marjında da gündeme gelmiş ve Küba makamları, ÇVÖA müzakerelerinde ilerlenebilmesi için öncelikle ilgili Küba ulusal mevzuatının güncellenmesi ve vergi reformunun gerçekleştirilmesi süreçlerinin tamamlanması gerektiğini vurgulamıştır.

¹ <http://www.camaracuba.cu/en/foreign-investment/>

Küba Cumhuriyeti Devleti ayrıca 63 ülke ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalamıştır. Türkiye Küba ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasını 1997 yılında imzalamış ve 1999 yılında Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Küba Anayasa'sına göre bir yabancıнын gayrimenkul edinmesi mümkün olmamakla beraber, yabancılar vatandaşlık haklarına benzer bir şekilde (evlilik ve çocuk sahibi olma koşullarında) gayrimenkul sahibi olabilmektedirler.

Diğer taraftan, yerleşik şirket kurulumuna ilişkin onaylar alındıktan ve şirkete ait banka hesapları açıldıktan sonra şirket yetkilisi olan kişi veya kişiler Küba devletinden **gayrimenkul alım veya satımı** için hak kazanırlar. Gayrimenkuller ancak yine aynı statüdeki başka bir yabancı şirketten satın alınabilir. Söz konusu gayrimenkuller sınırlı sayıda olup, "Caribe Inmobiliaria" denilen devlet kurumu tarafından belirlenmiş binalardan kira veya satın alma işlemine tabii tutulurlar. Gayrimenkul kira veya alım-satım sözleşmeleri yine bu kurum tarafından belirlenen koşullar çerçevesinde tasdik edilir. Son yıllardaki uygulamalarda yabancıların gayrimenkul alımlarının Kübalı devlet firmaları veya Küba vatandaşları üzerine yapılan işlemlerle gerçekleştirildiği gözlenmiştir.

Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Küba Cumhuriyeti devletinde "Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık" ve "Vergi Hukukunda Ayrımcılık" konularında farklı bir uygulama yoktur. ABD dahil tüm ülke şirketleri eşit koşullardadır. Ancak "Yabancıların Serbest Dolaşımı" konusunda ABD vatandaşlarına yönelik karşılıklı bir uygulama bulunmaktadır.

Yatırım Teşvik Mevzuatı

Küba'da yatırımları teşvik mevzuatı 118 sayılı Dış Yatırımlar Kanunu olup, MINCEX denetim ve yürütme koordinasyonunda; Projeler ve Diğer İnşaat Hizmetlerine İlişkin Sözleşme ve İhale Ulusal Komisyonu'nun oluşturulması ve Ulusal İnşaatçılar, Planlamacılar ve Danışmanların Küba Cumhuriyeti ve Yönetmeliklerinin oluşturulmasına ilişkin 328/96 sayılı kararın uygulanmasıyla düzenlenmektedir. Tüm işlemler ise, yabancı sermayeli yatırımcıların takip etmesi gereken kurallar gereğince kurulacak şirket tiplerine göre MINCEX başvuruları ile başlamaktadır.

Küba Cumhuriyeti Devleti, yürürlükteki mevzuata uygun karşılıklı mutabakat ile kurulmuş olan ticari değer niteliğindeki yabancı yatırımlar için, Anayasa'ya ve Küba Devletinin Avrupa Birliği ile karşılıklı imzaladığı uluslararası anlaşmalara uygun olarak, kamu yararı veya sosyal menfaatler aleyhine eylemde bulunulmadıkça, söz konusu yatırımlar Devlet tarafından koruma ve güvenlik altında olacağını ve kesinlikle kamulaştırılmayacağını garanti etmektedir. Ayrıca Küba Cumhuriyeti Devleti, yurtdışından gelecek olan veya gönderilecek olan, vergilerden veya diğer herhangi bir ücretten arındırılmış, yabancı yatırımcı tarafından konvertibl döviz cinsinden temettü ya da kâr olarak elde edilen gelirin ücretsiz transferini

garanti etmektedir. Küba yasaları ile Küba mahkemeleri tarafından içtihat kararlarına göre, ülkedeki yabancı yatırımlar üçüncü tarafların hukuki taleplere veya diğer devletlerin yasa dışı uygulamalarına karşı da koruma altındadır.

Küba’da Batılı şirketler ile ortak yatırım şeklinde faaliyette bulunmaya izin veren 50 Sayılı Yatırım Kanunu, 1982 yılından itibaren yürürlükte olup, 2011 yılında kabul edilmiş “Ekonomik ve Sosyal Politika Rehberi” çerçevesinde, ekonomi ve ticareti yeniden yapılandırmak ve daha fazla yabancı sermaye çekmek üzere adımlar atılmaktadır. Bu minvalde, kaydedilen en önemli gelişme; 28 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan **118 No’lu Dış Yatırımlar Mevzuatında**² olmuştur. Herhangi bir yabancı sermayeli yatırımcı öncelikle belli adımları yerine getirerek **(Ek-2)** MINCEX onayını aldıktan sonra diğer Bakanlıkların da onayına ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu adımların takip edilmesi zorunluluğu nedeniyle Küba Ticaret Odası ile iletişime geçilmesinde fayda görülmektedir. Yukarıda bahsi geçen 118 No’lu Kanunda 2021 yılı başında yenilikler ve gelişmeler yapılarak özellikle ZED Mariel Bölgesindeki yabancı sermayeli kuruluşu olan işletmelere tek noktadan işlemleri yapma ve çabuklaştırma şeklindeki “Tek Elden İşletim Sistemi” (one-stop-shop) uygulaması geliştirilmiş, böylelikle bürokratik engellerin azaltılması, kurulum sürecinin kısaltılması ve vergi avantajları geliştirilmiştir. Söz konusu Bölgede yatırım yapmak isteyen yabancı şirketler ZED Mariel Ofisi Genel Müdürlüğü ile doğrudan iletişime geçerek, şirket kurulumuna ilişkin anlaşmaların imzalanmasının ardından MINCEX ve diğer ilgili Bakanlıklardan onay almak yoluyla yatırımlarını gerçekleştirebilirler. Diğer bir deyişle; ZED Mariel Bölgesinde, birden fazla hizmetin tek elden sunulduğu ve dolayısıyla normal bürokratik süreçlerin çok daha kısa bir sürede tamamlanabildiği “Tek Elden İşletim” Koordinasyon ve İşlemleri Merkezi sayesinde yabancı sermaye yatırımcılarına hızlı, etkin ve Küba içerisinde sunulmayan bazı ayrıcalıkların sunulduğu sistem geliştirilmiştir.

2

<https://www.mincex.gob.cu/index.php/site/data/?lang=en&location=Inversi%C3%B3n+Extranjera&title=Leyes+y+Regulaciones>

KÜBA YABANCI YATIRIM İŞLEMLERİNİN AŞAMALARI			
1	↓	PROJE BELİRLENMESİ	
2	↓	KÜBALI ORTAĞIN (ORTAKLARIN) BELİRLENMESİ	
3	↓	KÜBALI TARAF İLE MÜZAKERE	
4	↓	MİNCEX'E BİR BAŞVURUNUN YAPILMASI	
5	↓	KABUL, ONAYLAMA VE UYGULAMA İŞLEMLERİ İÇİN GEREKLİ BELGELERİN HAZIRLANMASI	
		MİNCEX 5 GÜN İÇİNDE PROJENİN KABULÜ VEYA RED EDİLMESİ	
GÜN		5	30
6	↓	TEKLİFİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
		CENIE 15 GÜN İÇİNDE TEKLİFİN KABULÜ VEYA RED EDİLMESİ	
		7 GÜN İÇİNDE TEKLİFİN AYARLANMASI	
GÜN		5	30
7	↓	BAŞVURUNUN KABULÜ VEYA REDDEDİLMESİ	
		ONAY İÇİN YETKİLİ OTORİTE 30 GÜN İÇİNDE DEVLET KONSEYİ VEYA BAKANLAR KURULU TARAFINDAN KABUL VEYA REDDEDİLMESİ	
		15 GÜN İÇİNDE MİNCEX VEYA MINTUR TARAFINDAN KABUL VEYA REDDEDİLMESİ	
GÜN		5	30

KÜBA ÜLKESİNDEKİ DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI

Kübalı inşaat sektörü devlet kurumlarının 1999 yılından beri önde gelen ortağı konumunda olan **Fransız firmasının** Küba Cumhuriyeti Devletinde 22 tane otel inşaatı projesi bulunmaktadır. 2017 yılı Nisan ayında müşterilerine kapısını açan Grand Hotel La Manzana (diğer adıyla Kempinski), Fransız firmasının Küba'da 2 yılda tamamladığı ve Gaviota Firması ile ortak olarak yürütülen ve tamamlanan ilk projesidir. Diğer bir otel projesi ise, Jail Caddesi ile kalabalık sanat sokağı olan Paseo del Prado köşesinde yer alan ve Havana'da açıldığında beş yıldızlı lüks bir otele ev sahipliği yapacak olan binanın inşaatı **Almest Emlak Şirketi, Uluslararası Ekonomik Birliği (AEI) ve Küba Cumhuriyeti Devleti Askeri Yapılar Şirketi (UCM) ile Bouygues Tasarım Şirketi'nin** ortaklaşa yürüttüğü konsorsiyum çalışmasıdır. Havana'yı geliştirme programının bir parçası olan ve yine Bouygues Tasarım firması ile devlet kurumu olan Empresa Inmobiliaria (Emlak Şirketi) Almest tarafından inşaatı gerçekleştirilen iki lüks otelin, Prado ve Malecon Otellerinin yapımlarının sırasıyla 2019 ve 2020 yıllarında bitmesi planlanmaktadır.

Altyapı yatırımlarına ilişkin uzun vadeli projelere baktığımızda; havaalanları, limanlar, kanalizasyon ve su dağıtımı, kara yolları, demiryolları, madencilik, petrol ve doğal gaz rafinerileri alanlarında projeler bulunmaktadır. Şu andaki en büyük projelerden bazıları; Brezilyalı, Venezüellalı ve Kanadalı firmalar tarafından üstlenilmiştir.

2015 yılı Haziran ayında başlayan ve Küba'da en önemli ikinci büyük şehir olan Santiago'nun doğu limanının modernizasyonu projesi, Çin devleti tarafından verilen 120 milyon dolarlık krediyle henüz tamamlanamamıştır. Bu Proje, büyük tonajlı gemilerin yüklenmesi ve boşaltılması için yaklaşık 250 metrelik betonarme ile birlikte üçü 50 ton kapasiteli, ikisi 30 ton kapasiteli gelişmiş teknik portal vinçlere sahip çok fonksiyonlu bir rıhtım inşaatını içermektedir. Bu yılın ortalarında bitirilmesi planlanan inşaatın tamamlanması halinde; yıllık ortalama 565.000 tonluk yük taşıma kapasitesi ile ülkenin kuzeybatısındaki ZED Mariel Bölgesi Limanından sonra ikinci büyük liman olacaktır. Aynı anda 5.040 tonluk genel kargo ve 10.080 tonluk kuru yük kapasitesine sahip olması beklenen, Körfezde yük gemilerinin yeni rıhtıma erişim için 14 metre derinliğe ve 55.000 tona kadar gemilerin gelişine imkân sağlayacak, dalgakıranın iç kanalını, manevra rıhtımını, ikincil kanalları ve yanaşma kasalarını içeren kapasite erişimine ilave olarak iki adet çatılı ambarın da kurulumunu öngören Proje ile ortaya çıkacak ve en yeni iletişim ağları ile donatılacak olan Liman, hem demiryolu hem de karayolu ile ülkenin geri kalan kısmına bağlanmış olacaktır.

Küba madencilik sektöründe dünyanın en çok kobalt üreten ülkeleri listesinde beşinci sırada olup, çoğunluğu ülkenin doğusundaki Holguin Bölgesinde olan nikel madenleri yataklarındaki 500.000 tonluk kapasitesi ile dünyada üçüncü en büyük nikel rezervine ve 2019 yılında 3.500 tonluk nikel üretimiyle küresel olarak %2,5'lük bir paya sahiptir. Küba, Holguin bölgesindeki Moa sanayi şehrinde bulunan nikel maden tesislerinde Kanadalı uluslararası madencilik şirketi ile General Nickel Company of Cuba arasındaki bir ortak girişim şirketi vasıtasıyla faaliyet göstermektedir. Moa bölgesindeki yataklarda açık ocak madenciliği yoluyla üretilen Küba nikeli Alberta'daki Fort Saskatchewan adlı tesiste rafine edilmek üzere Kanada'ya götürüldüğü de bilinmektedir. Kanada-Küba Ortak Girişim Şirketi Moa, lateritik kaynaklardan nikeli çıkaran ve rafine eden ve dikey olarak entegre bir kuruluştur. Moa (Küba) ve Fort Saskatchewan'da

(Alberta, Kanada) bulunan Moa JV, birinci sınıf nikel ve yüksek kaliteli kobalt ürünlerini de birlikte üretmektedir. 25 yılı aşkın bir süredir Küba'da Moa JV şirketi, Kanadalı Sherritt ve Kübalı General Nickel Company A.Ş. ile toplam Küba madenciliğinin %50'sine sahiptir.

Yabancı Yatırımlar

	2018 ^a	2019 ^a	2020 ^a	2021 ^a	2022 ^a	2023 ^b	2024 ^b
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım (milyon dolar)	1,006	805	644	708	921	1,197	1,317

Kaynak: EIU (Eylül 2023) a EIU tahmini b EIU projeksiyonu

5. TÜRKİYE ile TİCARET

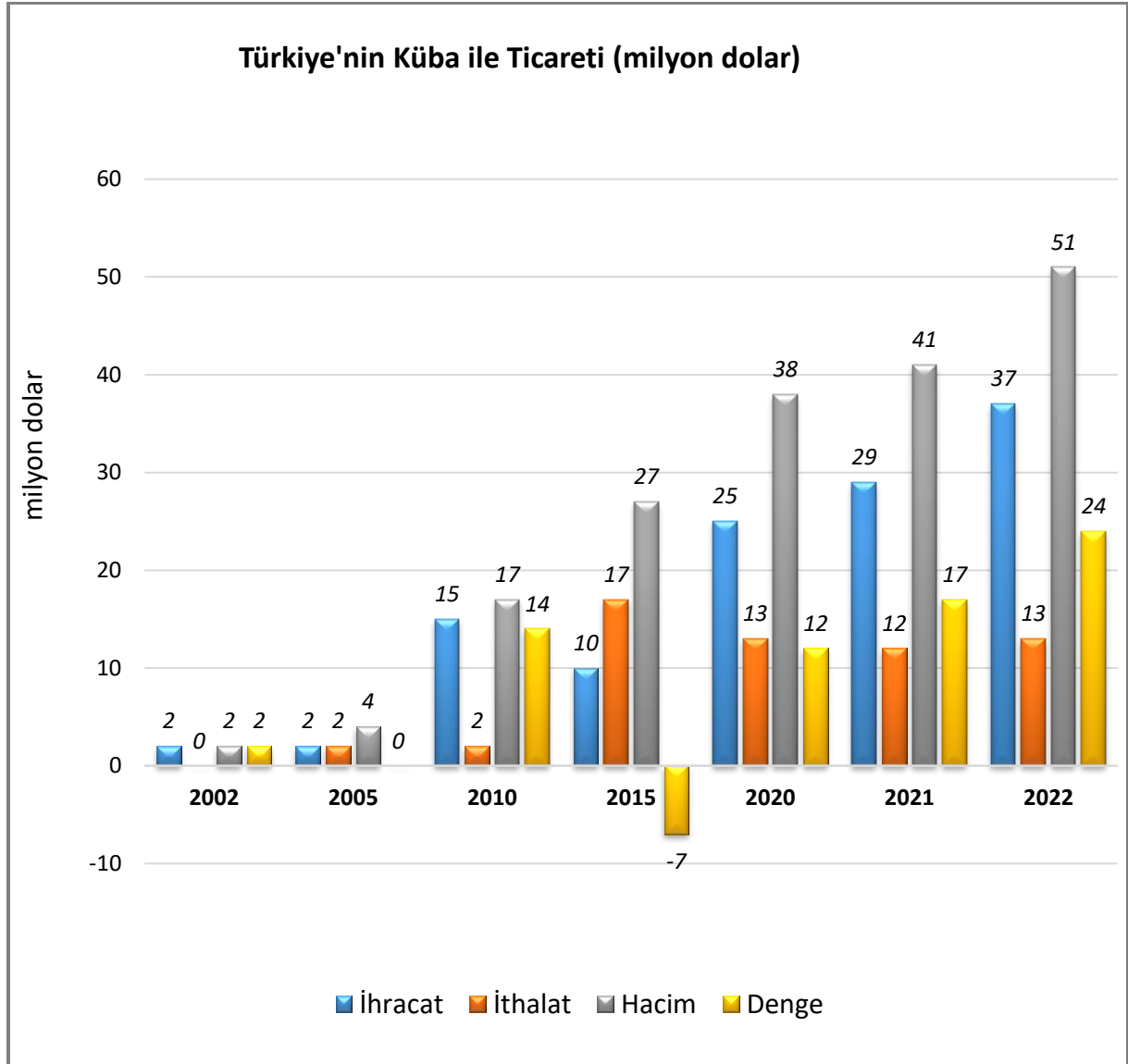
Genel Durum

ABD'nin Küba'ya uyguladığı ticari ambargo nedeniyle Küba ekonomisinde yaşanan zorluklar, Küba'nın ekonomik ve siyasi yapısı ve iki ülke arasındaki coğrafi uzaklık gibi etkenler, Küba ile ticaretimizin yıllar itibarıyla düşük seviyelerde seyretmesine neden olmuştur.

2019 yılında ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık %34 oranında artışla 42,8 milyon dolar olmuş, Küba'dan ithalatımız da 12 milyon dolara yükselmiştir. Küba ile olan dış ticaret hacmimizde 2019 yılında 55 milyon dolarla dikkat çeken bir artış olduğu görülmektedir.

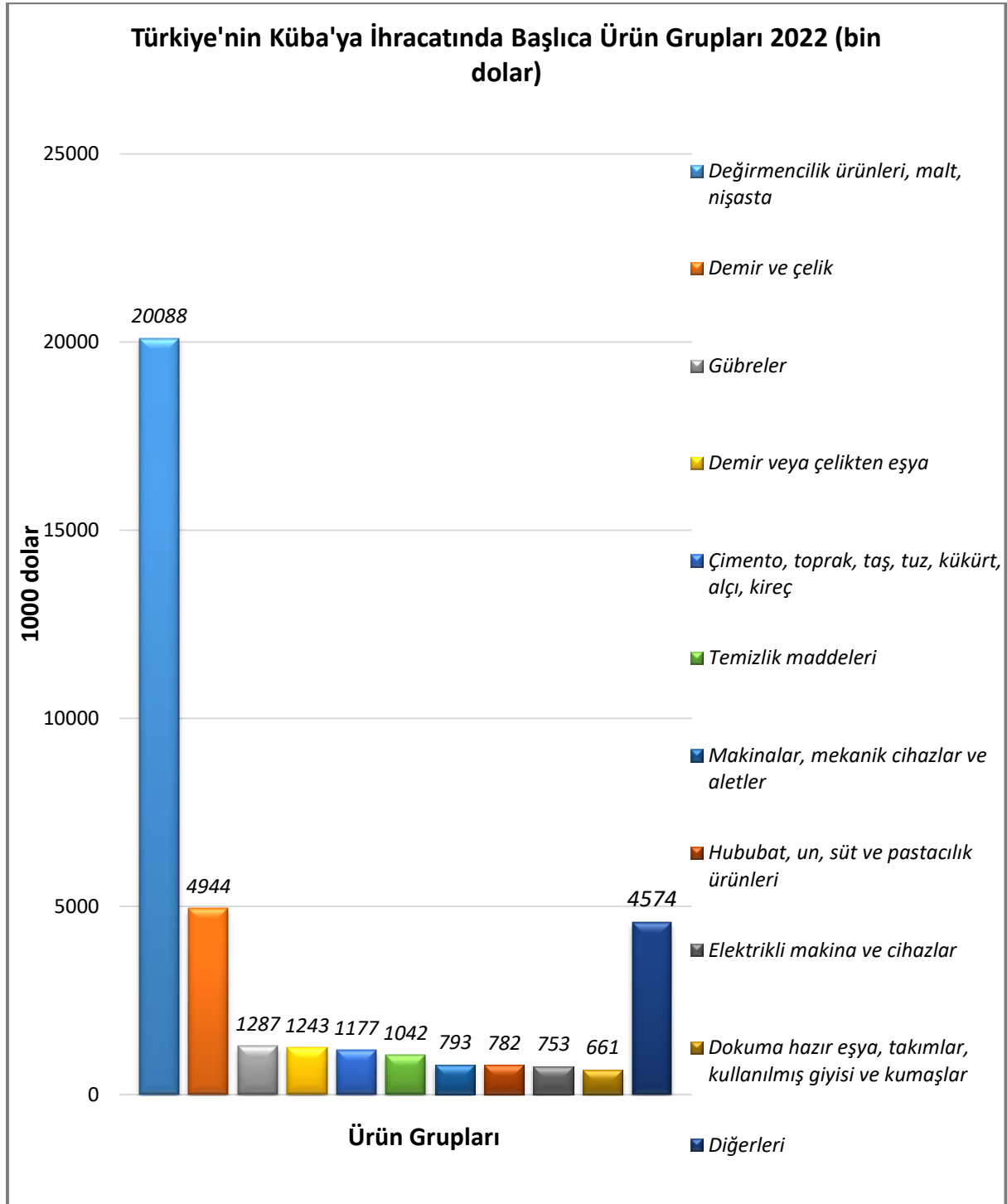
2020 yılında Küba ile olan dış ticaret hacmi pandemi nedeniyle 38 milyon dolara gerilemiştir. 2020 yılında Küba'ya olan ihracatımız % 48 azalarak 25 milyon dolar olmuştur. 2021 yılında ise Küba ile olan dış ticaret hacmi artış göstererek 41 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İkili ticaretimizin daha da geliştirilebilmesi ve ihraç ürünlerinin çeşitlendirilebilmesi adına, Küba tarafıyla yeni iş birliği alanlarının istişare edilmesinin önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Özellikle sağlık sektöründe yapılacak yeni ortak projeler ile ikili ticari ilişkilerimizin daha büyük bir ivme ile atılım yapacağı düşünülmektedir. Küba'ya olan ihracatımızda ilk sırada demir çelik ihracatı yer almakta, bunu makinalar, alüminyum ürünleri ve temizlik malzemeleri takip etmektedir. 2022 yılında ise Küba ile olan dış ticaret hacmi 51 milyon dolar olmuş, Küba'ya olan ihracatımız bir önceki yıla göre % 27,5 artarak 37 milyon dolara ulaşmıştır.

Türkiye-Küba Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

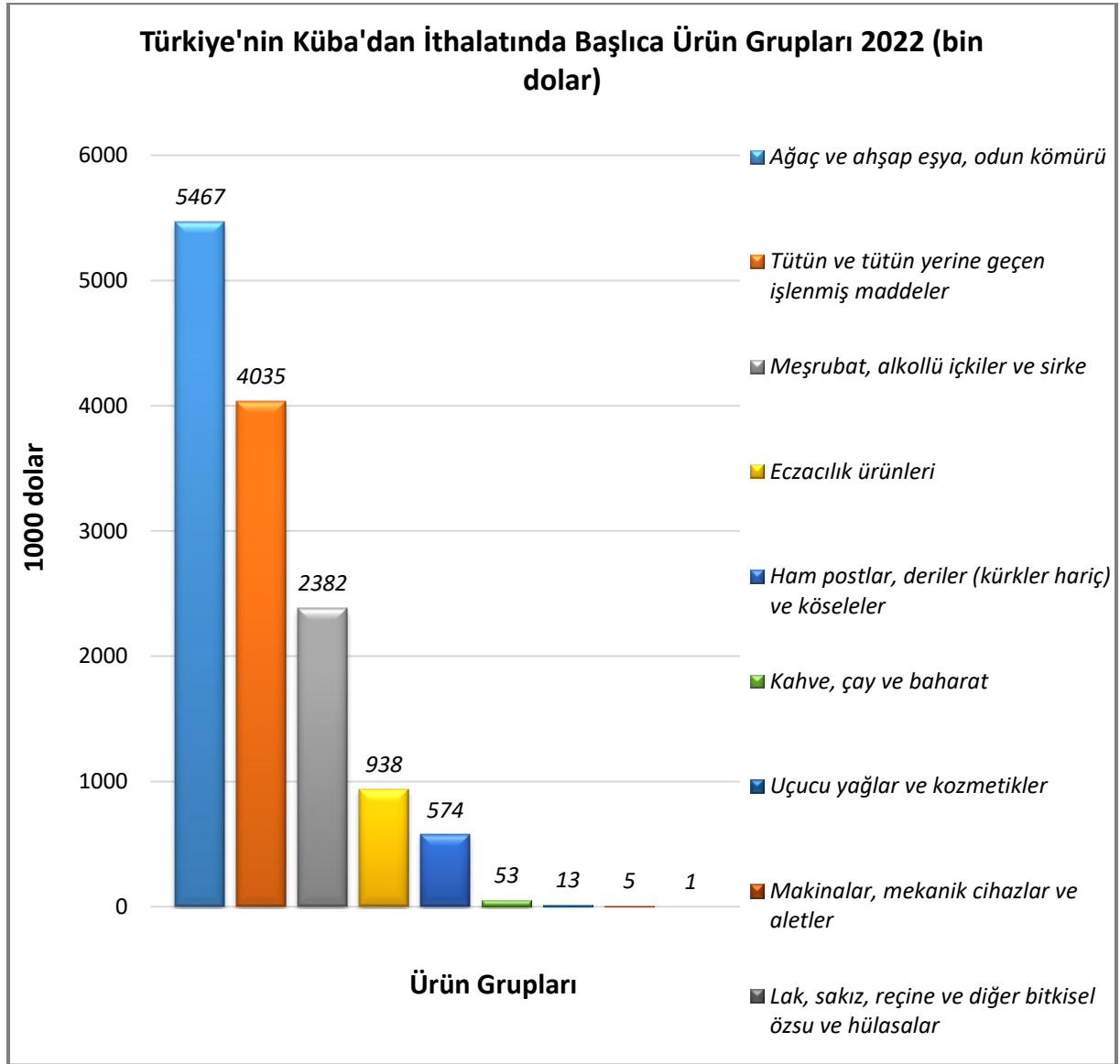
Türkiye'nin Küba'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Küba'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

EKLER:***EK-1: Küba'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2020	2021	2022	Pay (% , 2022)	Değişim (% , 2021-2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			1 776 549	1 745 520	1 900 565	100	8,9
1.	2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	269 187	269 462	261 881	13,8	-2,8
2.	7501	Nikel matları, nikel oksit sinterleri ve nikel metalürjisinin diğer ara ürünleri	144 564	151 778	168 006	8,8	10,7
3.	2608	Çinko cevherleri ve konsantreleri	76 226	102 215	146 288	7,7	43,1
4.	2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	90 343	96 863	109 351	5,8	12,9
5.	1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	226 061	137 633	76 735	4	-44,2
6.	306	Kabuklu hayvanlar (canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış veya benzer işlem görmüş)	56 901	76 288	70 544	3,7	-7,5
7.	2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	47 047	50 931	52 505	2,8	3,1
8.	4402	Odun kömürü	40 978	37 242	46 836	2,5	25,8
9.	7404	Bakır döküntü ve hurdaları	13 645	18 840	25 081	1,3	33,1
10.	409	Tabii bal	15 953	19 962	20 336	1,1	1,9
11.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	50 571	36 768	11 878	0,6	-67,7
12.	2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	6 304	8 973	11 814	0,6	31,7
13.	7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	1 315	7 895	11 171	0,6	41,5
14.	7502	İşlenmemiş nikel	657	2 511	10 111	0,5	302,7
15.	2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	0	0	9 942	0,5	100

Kaynak: Trademap

EK-2: Küba'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (% 2021- 2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			3 993 640	4 413 958	4 199 901	100	-4,8
1.	207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatları (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	266 049	334 845	364 710	8,7	8,9
2.	2203	Biralar (malttan)	29 424	27 823	126 481	3	354,6
3.	402	Süt, krema (konsantre edilmiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı madde içerenler)	123 511	95 263	110 480	2,6	16
4.	1001	Buğday ve mahlut	140 250	152 955	102 488	2,4	-33
5.	1507	Soya yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	29 966	40 492	100 199	2,4	147,5
6.	1006	Pirinç	58 854	81 409	95 268	2,3	17
7.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	84 740	105 260	56 992	1,4	-45,9
8.	713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	72 284	69 336	50 536	1,2	-27,1
9.	3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	48 301	48 882	41 686	1	-14,7
10.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	46 068	50 960	39 637	0,9	-22,2
11.	203	Domuz eti (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	4 184	11 667	38 479	0,9	229,8
12.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	46 478	38 209	34 942	0,8	-8,6
13.	3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	8 356	25 255	34 681	0,8	37,3
14.	3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	26 225	53 745	33 082	0,8	-38,4
15.	8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	55 858	51 622	32 980	0,8	-36,1

Kaynak: Trademap

EK-3: Küba'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (% 2021-2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		1 776 549	1 745 520	1 900 565	100	8,9
1.	Kanada	438 469	558 728	738 459	38,9	32,2
2.	Çin	470 010	446 931	457 959	24,1	2,5
3.	İspanya	111 476	121 240	144 337	7,6	19,1
4.	Hollanda	36 948	45 287	62 801	3,3	38,7
5.	Portekiz	54 852	49 180	48 475	2,6	-1,4
6.	Almanya	48 622	58 562	47 595	2,5	-18,7
7.	İsviçre	49 660	46 468	41 483	2,2	-10,7
8.	Kıbrıs	41 221	25 207	31 341	1,6	24,3
9.	Makao	11 909	19 002	28 893	1,5	52,1
10.	İtalya	18 932	17 431	24 779	1,3	42,2
11.	Belçika	100 052	87 650	22 810	1,2	- 74
12.	Fransa	17 800	28 052	22 521	1,2	-19,7
13.	Hong Kong	36 785	31 420	21 777	1,1	-30,7
14.	İngiltere	8 185	7 767	15 887	0,8	104,5
15.	Yunanistan	11 634	12 127	13 683	0,7	12,8
...
16.	Türkiye	13 017	12 038	13 468	0,7	11,9

Kaynak: Trademap –Küba verileri

EK-4: Küba'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2020	2021	2022	Pay (% , 2022)	Değişim (% , 2021-2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		3 993 640	4 413 958	4 199 901	100	-4,8
1.	İspanya	677 444	744 539	816 141	19,4	9,6
2.	Çin	483 293	575 873	414 204	9,9	-28,1
3.	ABD	176 823	326 992	371 719	8,9	13,7
4.	Panama	207 666	357 006	299 056	7,1	-16,2
5.	Brezilya	209 301	180 163	289 928	6,9	60,9
6.	Meksika	246 755	266 920	260 723	6,2	-2,3
7.	Hollanda	156 949	161 825	255 712	6,1	58
8.	Arjantin	273 752	328 993	243 823	5,8	-25,9
9.	Kanada	197 849	226 788	209 230	5	-7,7
10.	İtalya	213 916	189 325	180 100	4,3	-4,9
11.	Almanya	162 688	134 806	158 571	3,8	17,6
12.	Fransa	129 510	160 681	114 641	2,7	-28,7
13.	Uruguay	42 870	28 680	56 829	1,4	98,1
14.	Belçika	58 167	54 887	48 132	1,1	-12,3
15.	Y. Zelanda	62 736	22 417	37 542	0,9	67,5
...
17.	Türkiye	24 992	28 854	37 344	0,9	29,4

Kaynak: Trademap – Küba verileri

Ek-5: Türkiye'nin Küba'ya İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (% 2021- 2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			24 992	28 854	37 344	100	29,4
1.	1101	Buğday unu	0	14 763	19 807	53	34,2
2.	7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	438	1 005	2 101	5,6	109,1
3.	2511	Tabii baryum sülfat (barit), tabii baryum karbonat	0	0	1 172	3,1	0
4.	3104	Potasslı mineral veya kimyasal gübreler	0	0	1 035	2,8	0
5.	7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	754	534	896	2,4	67,8
6.	3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	2 303	183	846	2,3	362,3
7.	7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	280	298	791	2,1	165,4
8.	1902	Makarnalar ve kuskus	2	41	682	1,8	1563,4
9.	7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	108	439	620	1,7	41,2
10.	6305	Eşya ambalajında kullanılan torba ve çuval	32	92	475	1,3	416,3
11.	7212	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlikleri 600 mm.den az ve kaplanmış olanlar)	229	139	443	1,2	218,7
12.	7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	1 240	308	394	1,1	27,9
13.	3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	777	1 183	364	1	-69,2
14.	3603	Fitiller, infilak fitilleri, ağız otları veya infilak kapsülleri, ateşleyici maddeler, elektrikli infilak ettiriciler	57	352	343	0,9	-2,6
15.	8705	Özel amaçlı motorlu taşıtlar (kurtarıcılar, vinçli, itfaiye, beton karıştırıcı, yol süpürme, zift vb taşıtları)	0	0	285	0,8	0

Kaynak: Trademap-Türkiye verileri

Ek-6: Türkiye'nin Küba'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (% 2021- 2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			13 017	12 038	13 468	100	11,9
1.	4402	Odun kömürü	7 503	3 201	5 467	40,6	70,8
2.	2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	3 290	6 605	3 997	29,7	-39,5
3.	2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	1 136	604	2 382	17,7	294,4
4.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	816	1 192	911	6,8	-23,6
5.	4101	Siğır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	0	69	574	4,3	731,9
6.	901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	34	32	53	0,4	65,6
7.	2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	0	12	38	0,3	216,7
8.	3001	Tedavide kullanılan guddeler ve diğer organlar; heparin ve tuzları	25	5	21	0,2	320
9.	3304	Güzellik, makyaj ve cilt bakımı için müstahzarlar (güneşlenme kremleri ve müst. dahil), manikür ve pedikür müstahzarları	24	7	13	0,1	85,7
10.	3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	139	303	6	0	-98
11.	8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	0	0	5	0	0
12.	1302	Bitkisel özsu ve hülasalar, pektik maddeler, pektinatlar, pektatlar, agar-agar, bitkilerden yapışkan sıvı vb.	0	0	1	0	0

Kaynak: Trademap-Türkiye verileri